

Başvuru Tarihi: 16.10.2017 **Received Date:** 16.10.2017

Yayına Kabul Tarihi: 09.01.2018 **Accepted Date:** 09.01.2018

Yayınlanma Tarihi: 29.01.2018 **Published Date:** 29.01.2018

akademia

DÖNÜŞEN MEDYA ÇAĞINDA SİYASAL KATILIM: İSTANBUL'DA YAŞAYAN 18-22 YAŞ SEÇMEN ÖRNEĞİ

Öz

Bu çalışmada gençlerin internette siyasal katılma davranışları ve bu davranışların gerçek hayatta sergiledikleri siyasal katılım değişkeniyle olan ilişkisi incelenmiştir. Araştırma grubu İstanbul'da yaşayan, yaşları 18-22 arasında değişen ve orantılı tabakalama yöntemiyle belirlenen 600 gençten oluşmaktadır. Yüz yüze anket uygulamasından elde edilen verilerin çözüm ve yorumlanması için, açıklayıcı faktör analizi, korelasyon ve regresyon testleri uygulanmıştır. Araştırma sonucunda gençlerin en çok gerçekleştirdikleri siyasal katılma davranışının oy verme olduğu görülmüştür. Bu katılım biçimini, siyasal bilgilenmeye yönelik medya kullanımıyla ilgili katılım biçimleri takip ederken, gençlerin daha yoğun siyasal katılım içeren davranışları sergilemedikleri tespit edilmiştir. İnternette siyasal katılım davranışlarına yönelik gerçekleştirilen faktör analizi ise internette siyasal paylaşım, sosyal medyada siyasal paylaşım ve siyasal eylem/protesto olmak üzere 3 önemli unsur ortaya çıkarmıştır. Gerçekleştirilen korelasyon analizleri neticesinde siyasal katılım ve internette katılım arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Regresyon analizi bulgularına göre, gençlerin siyasal katılım düzeyi internette siyasal katılım düzeyini arttırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Siyasal katılım, İnternette siyasal katılım, Gençler.

POLITICAL PARTICIPATION IN THE ERA OF NEW MEDIA: SAMPLE OF YOUNG VOTERS LIVING IN ISTANBUL

Abstract

This study has focused on offline and online political participation behaviour of young people and the relationship between two variables. The research group sampled by proportional stratified technique includes 600 Istanbul residents who are aged between 18-22. In order to resolve and interpret data obtained in face-to-face surveys correlation and regression tests were done. As a result, this research shows that most frequently displayed offline political participation is voting. While information oriented political participation behaviours related to media use follows voting, it is found that young people do not exhibit behaviours requiring a more active participation. On the other hand, a factor analysis revealed 3 online political behaviours: online political sharing, sharing on social media and online political action/protest. Correlation tests conducted showed that online/offline political participation, have an impact on each other. According to regression analysis results, offline political participation increases online political participation.

Keywords: Offline political participation, Online political participation, Young people.

Giriş

90'larda büyük bir hız kazanan internet teknolojisiyle birlikte bilgisayar ağları ve kişisel bilgisayarlar gibi çevrimiçi (online) ve çevrimdışı (offline) medyanın bir birleşimi olarak tanımlanan yeni medya, genişlemiş ve farklı anlamlar kazanmıştır. Yeni medyayı, konvansiyonel medyadan ayıran en önemli yapısal karakteristik, uzaktan iletişimin, veri iletişiminin ve kitle iletişiminin tek bir araçta bir araya gelmesidir. Bu süreç “yöndeşme” olarak da adlandırılmakta, yeni medya sıklıkla multimedya olarak ifade edilmektedir (Dijk, 2006, 6). İletişim mecralarının çoğalması medyanın etki alanı genişletmiş, bireyler medyanın üreticisi hem de tüketicisi olarak bilgilenme sürecinde daha etkin rol oynamaya başlamıştır. Bilgi, coğrafi sınırları aşarak uluslararası platformlarda üretilip, paylaşılan bir ürün/meta haline gelmiştir. İnternetin bilginin üretimi, dağıtımı ve paylaşımı konusunda yarattığı bu dönüşüm, siyaset ve demokrasi odaklı geleneksel medya çalışmalarının internete kaymasına neden olmuştur. Geleneksel kitle iletişim araçlarına atfedilen, alınan siyasi kararlar ve siyasi partilerin ideolojileri hakkında kamuoyunun bilgilendirilmesi ve toplumu demokratikleştirme misyonu günümüzde artan bir biçimde internetten beklenmeye başlamıştır. İnternetin, yurttaşların düşüncelerini gerek siyasi otoritelerle, gerekse toplumun diğer üyeleriyle paylaştıkları, birlikte harekete geçerek kolektif eylemlerde bulunabildikleri daha demokratik ve çoğulcu bir iletişim sürecine dönüştürmesiyle, siyasi iletişimin sınırlarının genişlediği düşünülmektedir (Timisi, 2003, 197). İmza kampanyasına katılmak ya da bir siyasi partiye para bağışında bulunmak gibi bugün geleneksel olarak kabul ettiğimiz siyasi katılım davranışları, artık internet üzerinden gerçekleştirilmekte ve postmodern katılım içinde değerlendirilmektedir.

Sosyal ağlar, bloglar ve forumlar gibi siyasi bilgi kaynakları kabul edilen mecralar, bilgi tekeline elinde bulunduran geleneksel medyayı daha şeffaf olmak zorunda bırakmaktadır. Bilgi demokratikleştikçe, iktidarların bilgiyi saklama güçleri de aynı oranda azalmaktadır. Her ne kadar bazı kuramcılar iktidarın kontrolündeki teknolojinin aslında demokrasiyi tehdit ettiğini öne sürseler de (Dijk, 2006,3), internetin, siyasi gündem ve hükümet politikaları hakkında bilgili yurttaşlardan oluşan, daha demokratik ve siyasi süreçte aktif olarak yer alan bir toplum ortaya çıkmasını sağlayacağı düşünülmektedir. İnternet, bilginin diğer bir deyişle “iktidar”ın paylaşımını mümkün kılarak, kişilerin siyasete olan ilgi ve katılımın artmasını, siyasetçiler ve yurttaşlar arasında daha etkin bir iletişim yaratarak katılımcı demokrasiyi sağlayacaktır. Bu nedenle, internetteki siyasi bilginin çeşitlenmesi ve artmasının hem internetteki hem de gerçek hayattaki siyasi katılımı arttırdığı bu nedenle internette geçirilen zaman ve siyasi katılma arasında olumlu bir ilişki olduğu öne sürülmektedir. İnsanlar internete daha fazla zaman ayırdıkça edindikleri siyasi bilgi artacak ve gerçek hayatta daha yüksek bir siyasi katılım göstereceklerdir (Vitak vd.,2011,109, Polat, 2005,436, Lilleker, 2013,160) çünkü internette gerçekleştirilen siyasi katılma, hem maddi, hem de zaman bakımından katılımın maliyetini düşürmesi nedeniyle demokratik bir çalışma yöntemini gerçekleştirmeye en yakın ve geleneksel katılma yöntemlerine göre daha etkili bir ortam sunmaktadır. İnternette siyasi katılma davranışlarının gerçek hayatla ne kadar örtüştüğü ya da uzun vadede nasıl sonuçlanacağı bilinmemektedir. İnternette gerçekleştirilen siyasi davranışlar belki gerçek hayatta da karşılık bulabilir ancak bunun tersi de olabilir. Bu çalışma siyasi katılma davranışlarını merkeze alarak, internetin siyasi katılmadaki rolünü irdelemektedir. Bu nedenle çalışmanın amacı yeni iletişim teknolojilerinin toplumların demokratikleşme süreçlerindeki yeri ve etkisini tartışmak değil, siyasi katılma davranışlarının internetle birlikte kazandığı yeni anlamları keşfetmektir.

1. Siyasal İlgi ve Katılım

Siyaseti, bilgi hiyerarşisinin en üstünde tutan Aristo'dan günümüze kadar siyaset farklı düşünürler tarafından değişik şekillerde tanımlanmıştır. Kamusal konularda kendi tercihlerini kabul ettirmek, uygulamak ve başka tercihlerin gerçekleşmesini engellemek üzere bazı zümrelerin giriştikleri bir mücadele alanı olarak kavramlaştırılan siyaset, insanların doğuştan getirdikleri nitelikleri ve içinde buldukları sosyo-ekonomik durumları bakımından farklı düşünce, çıkar ve psikolojik eğilimlerden ortaya çıkan bir çatışma alanı olarak da tanımlanır.

(Kapani, 2012, 17-22). Modern devleti geleneksel devletten ayıran temel özellik halkın siyasete katılması, siyasi kararları etkilemesidir. Diğer bir ifadeyle modern insan, geleneksel atalarına göre siyasal olarak daha bilinçli, siyaseti etkilemeye çalışan ve siyasal örgütlere katılma konularında daha eğilimlidir (Huntington ve Dominguez, 1975,37). Ancak bunun gerçekleşebilmesi için özgür bir siyasal katılma ortamının sağlanması gereklidir. Ancak bu şekilde yurttaşlar, iktidarı elinde bulunduran kişileri denetleme gücüne sahip olarak bütün ülkenin yönetiminde söz sahibi olabilirler. Siyasal katılma kavramının tanımlanmasında henüz bir uzlaşmaya varılamamıştır. Bazı siyaset bilimciler katılma etkinliğinin içinde sadece eylemleri değil, tutum ve davranışların da bulunduğunu belirtir ve kişilerin tutumları ve eğilimleri katılım davranışının oluşması için birer ön koşul niteliğinde olduğunu vurgularken, tutumların eyleme dönüşmedikçe katılma olarak kabul edilemeyeceği de ileri sürülmekte ve yasadışı eylemler de dahil olmak üzere katılma sadece siyasal faaliyet süreci olarak kavramsallaştırılmakta, siyasal tutumlar kavram dışında bırakılmaktadır (Çukurçayır, 2002,30, Dahl, 1984,57, Kışlalı, 2010,222, Reichert, 2010,63). Siyasal katılmaya ilişkin kavramsal farklılıklar olsa da, katılma davranışında herkesin üzerinde uzlaştığı ortak nokta siyasetin dışındaki bireylerin doğrudan ya da dolaylı olarak hükümete yönelik bir girişimde bulunuyor olmasıdır (Nie vd., 1989,1). Bu da, özel alan içinde faaliyetlerini sürdüren bireylerin, demokratik rejimlerde yurttaşların ülke yönetimine katılabilmesi için büyük öneme sahip seçimler başta olmak üzere kamusal alana etkide bulunması anlamına gelir. Bu çerçevede demokrasinin aslında birbirleriyle siyasal iktidar için yarışan gruplar arasında seçme yapmanın ötesinde herhangi bir işleyişinin olmadığı kabul edilmiş olur (Köker, 2013,66). Demokratik süreç sadece oy verme eylemiyle eşitlenir.

Siyaset bilimi açısından bakıldığında siyasete karşı ilgi ve devamında ortaya çıkan bilgilenme sürecinin oy verme davranışında bulunmak gibi siyasal katılmanın ön koşulu olduğu vurgulanmaktadır. Ama oy verme siyasal katılmanın tek bir biçimi değildir. Bu nedenle siyasal bilgi de, siyasal yeterlilik gibi kendi başına siyasal katılmanın önemli boyutlarından biri olarak düşünülmelidir (Lambert vd.,1988, 360). Robert Dahl, siyasal katılmanın boyutlarını ilgi, önemseme, bilgi ve eylem olarak sıralamıştır. Katılım öncelikle kişinin siyasete ilgi duymasıyla başlar. Kişi siyasete ilgi duydukça gündemdeki politik meseleler kendi hayatında önemli bir yere oturur. Bilgilenme süreci olan üçüncü aşamada kişi, kitle iletişim araçları aracılığıyla siyasal olayları düzenli olarak takip etmeye, gündemdeki konulardan haberdar olmaya çalışır. Eylem aşamasında ise kişi, siyasal olayların içinde aktif olarak yer alır (1984, 57). Dolayısıyla katılma basit bir ilgiden eyleme kadar uzanan bütün tutum ve aktiviteleri kapsayan bir süreçtir. Bu dört siyasal katılma boyutu arasındaki ilişki, katılımın yoğunluğunu belirler.

Kalaycıoğlu (1984, 242), siyasal katılmayı sadece siyasal eylem olarak kabul ederken, bireylerin siyasete karşı olan ilgi ve tutumlarını katılma çerçevesinin dışında birer kaynak olarak ele alır ve siyasal bilginin, eyleme geçebilmenin temel koşullarından biri olduğunu vurgular. Bu siyasal katılma modeli, siyasal kaynaklar, siyasal fırsat yapısı, siyasal güdü ve siyasal bilgi unsurlarından oluşur. Siyasal kaynaklar arasında kitle iletişim araçlarının da olduğunu çünkü bunların, yeterli eğitim almamış kişiler için siyasal ilgi ve bilgi kaynakları oluşturduğunun altını çizer. Katılmanın ikinci unsuru olan siyasi fırsat yapısı toplumdaki siyasi aktörlerin hangi nitelikleri taşıyacakları konusunda yasal ve toplumsal düzenlemeleri içerir. Siyasal güdü ise, kişilerin siyasal kaynaklarını karşılaştığı siyasal fırsat yapısı içinde değerlendirmesini sağlayan yönelim, eğilim, beklenti ve tutumlardır. Kişilerin siyasal katılma gerçekleştirebilmelerinde hem siyasal güdü, hem de siyasal yaşama katılma fırsatlarına sahip olduklarına ilişkin bilgi önemli rol oynar. Diğer bir ifadeyle, bilgi, eyleme geçebilmenin temel koşuludur. Kişinin siyasal özne karşısındaki tutumu ne kadar yoğunsa, siyasal eylemde bulunma olasılığı da o derece artacaktır. Bireylerin siyasal sistemin işleyişi hakkında bilgi sahibi olması, siyasi ilgiyle birlikte siyasal katılma araçlarının türü ve sayısını da artıracaktır.

1.1.Siyasal Katılım Biçimleri

Siyasal katılma değişik düzeylerde meydana gelebilir. Bazı insanlar siyaseti kabul ederken, diğerleri siyasetin içinde aktif olarak yer alarak sistemi düzeltmek için çaba harcarlar. Diğer bir ifadeyle, insanların bir kısmı siyasetle yakından ilgilenip, siyasete faal olarak katılırken (aktif vatandaşlar), bazıların siyasete karşı ilgileri azdır (pasif vatandaşlar). Siyasetle hiç ilgilenmeyen bir grup vatandaşlar daha vardır ki bunlara apatetik vatandaşlar denir. Ama bu vatandaşların sayısı çok azdır. İnsanlar az da olsa siyasete ilgi duyarlar (Daver, 1993, 203). Siyasal katılma biçimleri farklı kuramcılar tarafından değişik şekillerde sınıflandırılmışlardır. Örneğin Milbrath, siyasal katılma eylemlerini izleyici, geçiş ve gladyatör eylemleri olarak üçe ayırmaktadır. Milbrath, en kolay eylemlere izleyici faaliyetleri, daha zor olan eylemlere geçiş faaliyetleri ve en zor eylemlere ise gladyatör faaliyetleri adını vermiştir. Sadece seçimden seçime oy kullanan bir kişi izleyici faaliyetleriyle meşgul olan, izleyici rolü oynayan bir bireydir. Oy vermenin yanısıra siyasal liderlere talep ve görüşlerini iletmek için iletişim kurmaya çalışıyorsa, artık geçiş faaliyetlerinde bulunan bir kişi olmaktadır. Yine aynı şekilde birey bir seçim kampanyasında aktif olarak faaliyette bulunacak olursa, gladyatör faaliyetlerinde bulunan bir kişi olacaktır (aktaran: Kalaycıoğlu, 1984, 202). Huntington ve Dominguez (1975,43) siyasal katılmanın alabileceği şekillerin toplumlar arasında farklılık gösterse de, normal olarak oy vermeyi, diğer seçim faaliyetlerini, hükümet kararlarını etkilemeye yönelik çalışmaları, örgütsel faaliyetleri ve şiddet eylemlerini, katılımın içinde değerlendirirler. Benzer şekilde Baykal da (1970, 32-35) siyasal katılma düzeyleriyle ilgili bu sınıflandırmaların farklı sistemlerde farklı anlamlar ifade edebileceğini vurgulamıştır. Bir toplumda geçiş faaliyeti olarak kabul edilebilecek bir eylem başka toplumda bir gladyatör faaliyeti olarak görülebilir. Baykal'a göre bütün toplumlar için kabul edilebilecek siyasal katılma seviyeleri şu şekildedir:

-İzleme faaliyetleri; siyasal olayları kitle iletişim araçlarıyla takip etme, mitinglere dinleyici olarak katılma, sosyal çevresinde siyasal konularla ilgilenmeyi içerir. Bu faaliyetlerin ortak niteliği, kişinin amacının siyasal hayattan haberdar olmakla sınırlı olmasıdır. Bu faaliyetlere katılan kişilerin de siyasal tercihleri olabilir ama amaçları siyasal tercihlerini yaymak değildir.

-Siyasal olaylar hakkında tavır takınma; izleme eyleminden daha yoğun bir siyasal faaliyet ifade eder. Birey, kitle iletişim araçlarını kullanarak ya da özel temaslarla siyasal grupların yanında ya da karşısında bir tutum alır.

-Siyasal olayların içine karışma; siyasal katılmanın en üst seviyesidir. Bu kategorinin içine siyasal partilere veya siyasal derneklere üye olmak, bunlar içerisinde görev alma, yürüyüş ve mitinglere katılmak gibi faaliyetler girer.

Bazı siyaset bilimciler ise katılmayı konvansiyonel, konvansiyonel olmayan ve postmodern katılım olarak üç farklı boyut içinde ele alırlar. Bir siyasi partiye üye olmak ya da bir seçim kampanyasında parti bildirisi dağıtmak gibi siyasal partilerle doğrudan ilişkili davranışlar konvansiyonel katılım biçimi içinde değerlendirilirken, kişisel nedenlerle ya da yaşanan çevreyle ilgili siyasal otoritelere dilekçe vermek ya da gösteriye katılmak gibi eylemler konvansiyonel olmayan katılma olarak kabul edilir. Bunlara ek olarak son dönemde gündeme gelmiş postmodern katılım biçimi vardır. İnternetteki protestolara katılma ya da bir sivil toplum örgütüne üye olma postmodern katılım içinde değerlendirilir. Bu katılma davranışını diğer katılım biçimlerinden farklı kılan özelliği, nesnesinin doğrudan siyasal kurumlar olmamasına karşın kolaylıkla siyasallaşabilen bir katılım biçimi olmasıdır (Erdoğan, 2002, 13-18).

Temsili demokrasilerin, demokrasinin temelde öngördüğü katılımcı, etkin yurttaş kimliğini oluşturmada yetersiz kaldığı düşüncesi bütün dünyada yaygınlık kazanmakta ve halkın siyasete giderek uzaklaştığı düşünülmektedir. Özellikle ekonomik olarak gelişmiş toplumlarda siyasal bakımından ilgisizleşme oranı daha da yüksektir. Buna kanıt olarak da Batıda proleteryanın maddi durumunun düzelmesine paralel olarak militan tutumunu terk etmesi gösterilir. Ancak Kapani (2012, 149) siyasal ilgi bağlamında yapılan akademik çalışmaların

bu ilginin geçmiş kuşaklarla karşılaştırıldığında azalmadığını aksine arttığını belirtmekte, fakat katılım biçimlerinde ve stilinde bir değişimin söz konusu olduğunu öne sürmektedir. Televizyon, toplantı ve mitinglerin yerini almıştır. Bir zamanlar sadece siyasal partiler kadrosu içinde yapılan faaliyetler, günümüzde sendikalar ve dernekler gibi sosyal gruplara da yayılmıştır. Bugün özellikle internet yeni bir siyasal katılma biçimini hayatımıza sokmuştur. Yani sonuç olarak siyasal faaliyet alanı genişlemiş, karar ve etki merkezleri çoğalmıştır.

2. Siyasal Katılma Ortamı Olarak Yeni İletişim Teknolojileri

Bireylerin doğru ve güvenilir bilgiye ulaşabilmeleri, medyanın toplumdaki farklı güç odaklarının güdümünden bağımsız olması ve yurttaşların, kitle iletişim araçlarının oluşturduğu bu yeni kamusal alan biçimlerine aktif katılımıyla mümkündür. Bugün medya örgütlerinin ticari bir nitelik kazanması, ifade özgürlüğünü kısıtlamakta, insanların seslerini duyurabilme kapasitesini sınırlamaktadır (Thompson, 2008, 361). Özellikle demokratikleşme sürecini atlattığımız ülkelerde, sürecin başarıya ulaşması için bağımsız bilgi kaynaklarına ve sorunlar hakkında bilgilendirilmiş, sorunlar üzerinde özerk tartışma ve müzakereleri yürütebilen ve hükümetlerin politik gündemlerini etkileyebilen kamusal bir alana ihtiyaç duyduğu vurgulanır. Bugün internet, hegemonik iktidar odaklarını aşan yapısıyla kamusal alana yeni bir iletişim forumu sunmaktadır (Tosun, 2006, 63). Siyaset kamusal alan içinde yer alan bir faaliyettir ve kamusal alanın darlığı ya da genişliği doğal olarak siyasal hayata da etki edecektir. İnternette önceki medya çalışmalarında kamusal alan kavramı, medyanın ekonomi-politik yapılanması, özellikle kamu hizmeti yayıncılığının sorgulanması ve medyadaki toplumsal anlamların üretilmesi ve yeniden üretilmesi çerçevesinde gündeme gelmekteydi (Kejanlıoğlu, 2004, 692). Bugün geldiğimiz noktada ise yazılı ve görsel-işitsel medyanın etkisinde şekillenen kamusal alanın büyük ölçüde internetin hâkimiyetine girdiğini ve medya ve siyasal katılım ekseninde gerçekleştirilen araştırmaların internetin oluşturduğu yeni kamusal alanlara odaklandığını söyleyebiliriz. Radyo ya da televizyon gibi tek yönlü bilgilendirici kitle iletişim araçlarıyla karşılaştırıldığında, kişilerin fikir ve düşüncelerini özgürce ifade edebilmesine ve bilgi alışverişine olanak sağlayan internet medyası, geleneksel medyadan daha çoğulcu ve demokratik kamuların oluşmasını sağlamaktadır. Antik Yunan'da özgür yurttaşların ortak kullandığı polis alanına katılabilmeyen başlıca koşulu bir aile reisi olarak özel hayat alanında özerk olabilmektir. Bugün ise internet sayesinde oluşan kamusal alanda sınıf, cinsiyet, ırk ya da kültür gözetilmeksizin herkes eşit bir şekilde fikirlerini dile getirebilir. Bu nedenle, yeni iletişim teknolojileriyle bilgi kaynaklarındaki artışın, sansürün bulunmadığı etkileşimli bir iletişim ortamının demokratik katılıma dayalı yeni bir kamusal alan oluşturup oluşturamayacağı sorusu pek çok medya araştırmasının çıkış noktasını oluşturuyor.

Siyasal partiler ve vatandaşlar arasında bir aracı olarak işlev gören medya, demokrasilerde üç farklı işlevi yerine getirmektedir. Bunların ilki yurttaşları siyasalar, siyasa önerileri ve siyasaları yürürlüğe koyma ile bunlara eşlik eden diğer konular hakkında bilgilendirmektir. İkinci olarak medya, hükümetleri ve siyasal partileri, halkın sorunları hakkında bilgilendirerek ifade işlevini yerine getirir. Medyanın üçüncü işlevi takındığı eleştirel tutumdur. Medya, özellikle siyasi analiz ve arka plan bilgisi verirken, hükümet politikalarını, hükümetin bunların oluşumu sırasında takındığı tavrı ve uygulama biçimlerini eleştirir. Ancak bugün geleneksel medyanın eşik bekçileri ya da kanaat önderleri gibi araçları işlevini yitirmeye başlamıştır. İnternet gerek yurttaş cephesinden bilgilendirme ve katılmanın önündeki engelleri kaldırarak daha demokratik bir sürecin başlamasını, gerekse siyasetçiler açısından seçmenle doğrudan kurulacak aracısız bir iletişimi mümkün kılmıştır (Cuilenburg, 2010, 104).

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kazandığı yeni biçimler, siyasete aktif olarak katılabilen ve sesini duyurabilen bilgili, sorumlu ve bilinçli yurttaş kimliğinin oluşmasını sağlayabilir. Bugün artık bireyler sadece siyasi sürece seçim dönemlerinde katılan ve temsil edildikleri zümre üzerinde hiçbir etkisi olmayan kişiler değillerdir. Dijital teknolojiler sayesinde kişiler, yurttaşlık pratiklerini gerçekleştirmek için ihtiyaç duydukları bilgiye kolayca ulaşabilmekte ve elektronik referandumlar ve kamuoyu yoklamaları sayesinde görüşlerini dile getirebilmektedir. Bu şekilde

siyaset, iktidarın güdümünden çıkarak, bütün vatandaşların aktif olarak yer aldığı, sorunları ve alına kararları tartışabildiği ve değerlendirebildiği bir sürece dönüşür (Hubert ve Caremier, 2000, 24-32). Bu bağlamda internetin, geleneksel iletişim araçlarıyla karşılaştırıldığında demokratik potansiyelleri kolay erişim ve enformasyon erişiminde yeterlilik, internetin otoriteden bağımsız örgütlenmesi, ifade özgürlüğünün sınırsız ve içerik denetiminin güçlüğü, siyasal katılımın artması ve sivil toplumun genişlemesi ve küreselleşmesi olarak gösterilmektedir (Timisi, 2003,192-208).

Bugün artık politikanın büyük oranda görsel-işitsel medya ve internet gibi yeni iletişim teknolojileriyle müzakere edildiğini belirten Kellner da (2004, 715-718), internet ve demokrasi bağlamında iki karşıt görüşün varlığına değinir. Birinci yaklaşım, yeni iletişim teknolojileri ve demokrasi savunucuları, internetin ana akım medya ve politikadan dışlanmış grup ve bireylere, olağan politik tartışma spektrumunda yer almayan fikirleri yayma olanağı sağladığını ileri sürmektedir. Bu görüşe göre internet, kamunun erişimine açık bilgiyi zenginleştirerek, daha bilgili bir seçmen kitlesinin üretilmesine yardım ederek, politikadan dışlanan grupların kamusal alana katılım olanaklarını genişletmekte ve demokrasinin işleyişine katkıda bulunmaktadır. Teknopolitikaya ve elektronik demokrasiye karşı olanlar ise yeni bilgisayar teknolojilerine erişimin herkese açık olmadığından hareketle, bunun, teknolojiye sahip olmayanların çıkarları pahasına sahip olanların çıkarlarını savunmak anlamına geldiğini ileri sürmektedir. Ayrıca yeni teknolojilerin siyasal bilgi ve tartışmanın yaygınlaşmasına katkıda bulunabileceğini ancak bu bilgi ve tartışmaların kendi başına politik bir içerik taşımadığı ve söz konusu bilginin, yaşadığımız bilgi bombardımanı çağında kitlelerin üzerinde kafa karıştırıcı ve boğucu bir etkisi de olabileceği belirtilmektedir.

İnternet ve demokrasi ilişkisine vurgu yapan akademisyenler, internetin, ana akım medya ve politikadan dışlanmış yurttaşlara, politik tartışmaların kapsamında yer almayan fikirleri yayma ve muhalif gruplara kapalı tutulan tartışma ve diyaloglara katılma olanağı veren araçlar sunduğunu öne sürmektedir (Koçak, 2012, 97). Bu bağlamda, Tunus'tan Suriye'ye onlarca yıllık iktidarları sarsan ve Batı medyasının Arap Baharı olarak nitelediği toplumsal muhalefet hareketlerinin gelişiminde yeni medyanın etkisi, internetin yeni bir siyasal ifade biçimi sunduğunu göstermesi bakımından önemli bir örnektir. Bu süreçte özellikle Facebook ve Twitter gibi sosyal paylaşım siteleri kitlelerin kısa süre içinde örgütlenmesini ve birlikte hareket etmesini sağlamıştır. Dolayısıyla internet, kişilerin, egemen düzene, bireysel bir karşı çıkıştan ziyade, bir olma duygusunun daha yoğun hissedildiği ve ortak bir toplumsal gayeden doğan bir muhalefet sergilemelerini kolaylaştırmıştır. Yazılı basın, temsilci demokrasinin oluşumundaki ana faktörlerden biriye, internet de katılımcı hatta doğrudan demokrasinin etkenlerinden biridir (Hubert ve Caremier, 2000, 108-110).

İnternet ortamı, düşüncelerin özgürce ifade edilebildiği ve karşıtlarının tartışılmasına izin veren bir mekan olması nedeniyle kamusal alan potansiyeli taşımaktadır ve bu potansiyel antik Atina polisine özgü bir demokratik katılım versiyonunu diriltmek için kullanılabilir. İnternet, geleneksel medyanın hiyerarşik bir kişiden birçok kişiye iletişim yapısını, birçok kişiden bir çok kişiye modeline dönüştürerek, kamusal alanı, tüm yurttaşlara açık, bir meclis demokrasisi idealine yaklaştırabilir çünkü internet, siyasal iletişim forumlarına katılanlara sınırsız, esnek, geleneksel sosyal sınıf ve fiziksel mekan sınırlarından kurtulmuş etkileşim olanakları sunar. Kamusal alanın bu yeni yapısal dönüşümüyle, klasik temsili demokrasi ve parti demokrasisi gibi kurumlar etkisini kayberderken, yeni bir demokrasi biçimi başlamıştır. İnternet ağının siyasal bilgiyi yayması, siyasal katılımı birleştirmesi ve tüm yurttaşlara kendilerini en çok ilgilendiren konularda söz sahibi olabilme imkanını sağlaması bu savı desteklemektedir (Mayer, 2004,134). Bilgi üretiminin, paylaşımının ve neticede katılmanın esas olduğu Web 2.0 döneminde sosyal ağlar, bloglar ve forumlar gibi platformlar bilginin demokratikleşmesinin önündeki engelleri kaldırmışlardır. Bu çalışmada katılma platformları olarak öne çıkan sosyal ağ siteleri, mikroblog siteleri, wikiler, bloglar, internet gazeteleri ve siyasal içerikli siteler araştırma kapsamına alınmıştır.

3. Yeni İletişim Ortamlarında Siyasal Katılım Üzerine Gerçekleştirilen Saha Araştırması ve Bulguları

Bu çalışmanın amacı 18-22 yaş arasındaki gençlerin sanal dünyada ve gerçek hayatta gösterdikleri siyasal katılma davranışları arasındaki ilişkiyi ve değişkenlerin birbiri üzerindeki etkisini ortaya çıkarmaktır. Araştırmanın temel sorusu olan “Gençlerin gerçek hayatta ve internette siyasete katılım düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?” sorusundan hareketle çalışmada “Katılımcıların siyasal ilgi ve katılım düzeyi arttıkça internette siyasal ilgi ve katılım düzeyi de artmaktadır” hipotezi test edilmektedir. Araştırmanın evrenini, İstanbul’da yaşayan 18-22 yaş arasındaki gençler oluşturmaktadır. Çalışma için İstanbul ilinin ve bu yaş grubundaki gençlerin seçilmesinin önemli nedenleri vardır. Öncelikle Türkiye nüfusunun yaklaşık beşte birinin yaşadığı İstanbul, Türkiye’nin gelişmiş ekonomik ve sosyal yapısı ile en büyük ilidir. Farklı demografik özelliklere sahip İstanbul ilinde yapılacak bir çalışmanın Türkiye’nin başka farklı illerinde yaşayan gençlerle yapılacak başka bir araştırmanın sonuçlarına benzer bulgular sağlayabileceği düşünülmüştür. Ayrıca bu yaş aralığı, bireylerin siyasal davranışların şekillenmesinde önemli bir dönem olarak kabul edilmektedir. Bu yaş grubundaki gençler, yeni iletişim teknolojilerini aktif olarak kullanma eğilimi gösteren Y kuşağının da birer temsilcisidir. Birçoğu ilk kez ya da ikinci kez oy kullanacaktır. Bu dönem ayrıca psikososyal gelişim açısından geç ergenlik olarak adlandırılan dönemdir ve gencin değer yargıları, inançları ve hayata karşı bakış açısı bu süreçte netlik kazanmaya başladığı bir dönem olarak kabul edilmektedir. Yaş faktörüne ek olarak bireylerin eğitim düzeyi, siyasal bilgilenme ve katılmada önemli bir değişken olarak kabul edildiği için çalışmayı farklı eğitim seviyelerinden gençlerle gerçekleştirerek, araştırmanın amaçlarına uygun veriler elde edileceği düşünülmüştür.

Zaman ve maliyet açısından tüm evrene ulaşabilmek mümkün olmadığından, örneklem seçiminde orantılı tabakalama yöntemi kullanılarak, örneklemin genel evren içindeki sayıları oranında temsil edilmeleri sağlanmıştır. 2013 TÜİK verilerine göre İstanbul’da yaşayan 18-22 yaş aralığındaki gençlerin toplam nüfusu 957.658 kişidir (TÜİK, 2013). Okur-yazar olmayanlar örnekleme dahil edilmediğinde araştırmanın evreni 957.381 olarak belirlenmiştir. Söz konusu ana kitleyi temsil edecek örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde örneklem büyüklüğü hesaplama tablosundan yararlanılmıştır (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2007, 70). Homojen yapıda olmayan evren için örneklem büyüklüğü %95 güven aralığı ve %5 örneklem hatası ile 385 olarak hesaplanmıştır. Bu nedenle araştırma örnekleminin 385 ve üzerinde katılımcıdan oluşmasının yeterli olacağı düşünülerek İstanbul ilinde yaşamakta olan 18-22 yaş aralığındaki 600 gençle yüz yüze anket uygulaması gerçekleştirilmiştir.

Seçilen örnekleme ilgili evrene genelleyeabilmek için örneklem grubu içerisinde cinsiyet, yaş ve eğitim kotası uygulanmıştır. Cinsiyet, yaş ve eğitim kotası için Türkiye İstatistik Kurumu’nun verilerinden yararlanılmıştır. Bu nedenle öncelikle örnekleme alınana yaş aralığındaki gençlerin İstanbul’daki 18-22 yaş aralığındaki genç nüfusa oranı hesaplanmıştır. Örneğin 18 yaşındaki kadın ve ilköğretim mezunu sayısı evrendeki öğrencilerin %5’ini oluşturuyorsa, örneklem içinde de %5 oranında temsil edilmesi sağlanmıştır.

Gençlerin gerçek hayatta ve internette siyasal katılım davranışlarının belirlenmesi için anketin uygulama dönemi büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle saha araştırmasının Türkiye’de yurttaşların dört farklı oy kullandığı 30 Mart 2014’teki yerel seçimleri ve Türkiye’nin tarihinde ilk kez 10 Ağustos 2014’te gerçekleşecek cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ortasına denk gelen Temmuz ayında gerçekleştirilmesine karar verilmiştir. Söz konusu anket formu başlıca dört bölüm ve toplamda 45 sorudan meydana gelmektedir. Soru formunun birinci bölümünde gençlerin siyasal ilgi ve katılım davranışlarını belirlemeye yönelik daha önceki çalışmalarda (Topbaş, 2010; Balcı vd., 2013) kullanılan siyasal katılım ölçekleri temel alınarak, evet-hayır şeklinde iki seçeneqli, 18 maddelik bir ölçeğe yer verilmiştir. İkinci bölümde katılımcıların medya kullanımlarını ve siyasal bilgilenmeye yönelik tutumlarını (siyasal bilgilenme araçlarını, internette siyasal bilgilenme sıklıklarını, siyasal bilgilenme bağlamında internet hakkındaki düşüncelerini) ölçmeye yönelik 5 soru bulunmaktadır.

Anketin üçüncü bölümü gençlerin internette gerçekleştirdikleri siyasal katılma davranışlarını belirlemeye yönelik on sekiz maddelik bir ölçeğe ayrılmıştır. Buradaki sorular, internet ve siyasal katılma üzerine yapılan çalışmalar incelenmiş ve insanların en çok gerçekleştirdikleri siyasal katılma biçimleri derlenerek hazırlanmıştır. Araştırmaya katılan gençlerin genel demografik özelliklerinin belirlenebilmesi için soru formunun son bölümünde, katılımcıların cinsiyetleri, yaşları, eğitim seviyeleri ve aylık gelirleri sorulmuştur. Hazırlanan soruların katılımcılar tarafından anlaşılabilir ve çalışma amacına uygunluğunu saptayabilmek için anket soruları öncelikle örneklem grubuna eşdeğer 50 gençle pilot bir çalışma yapılmıştır. Pilot uygulamadan elde edilen veriler analiz edilerek, işlemediği belirlenen bazı maddeler anketten çıkarılarak, uygulama aşamasına geçilmiştir.

3.1. Araştırma Verilerinin Değerlendirilmesi

Bu bölümde öncelikle ankete katılan gençlerin demografik ve tanımlayıcı özelliklerine ilişkin sonuçlara yer verilmiştir. Araştırmaya katılan gençlerin demografik ve tanımlayıcı özellikleri frekans analiziyle ortaya konmaya çalışılmıştır. Frekans analizine ilişkin sonuçlar Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik ve Tanımlayıcı Özelliklerine Göre Dağılımı

Tablolar	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	297	49,5
	Erkek	303	50,5
	Toplam	600	100,0
Yaş	18 Yaşında	125	20,8
	19 Yaşında	129	21,5
	20 Yaşında	110	18,3
	21 Yaşında	115	19,2
	22 Yaşında	121	20,2
	Toplam	600	100,0
Eğitim Seviyesi	Okur-yazar	30	5,0
	İlköğretim Mezunu	225	37,5
	Lise Mezunu	315	52,5
	Üniversite Mezunu	30	5,0
	Toplam	600	100,0
Aylık Geliri	750 TL Ve Altı	384	64,0
	751 TL-1500 TL	185	30,8
	1501 TL-2250 TL	31	5,2
	Toplam	600	100,0
Gündemdeki Siyasal Konularla İlgili Haberleri Aldığı Kitle İletişim Aracı	Televizyon	390	65,0
	Radyo	18	3,0
	Gazete	23	3,8
	İnternet	169	28,2
	Toplam	600	100,0
Siyasal Gündem Hakkında Bilgi Edinmek Amacıyla Haftalık İnternet Kullanma Süresi	1-2 Gün	234	39,0
	3-4 Gün	122	20,3
	5-6 Gün	76	12,7
	Her Gün Düzenli	168	28,0
	Toplam	600	100,0

İnternet üzerinden Edindiği Bilginin, Siyasal Düşünceleri üzerinde Etkide Bulunma Durumu	Evet	161	26,8
	Hayır	439	73,2
	Toplam	600	100,0
İnternetteki Siyasal Bilgiyi Güvenli Bulma Durumu	Evet	149	24,8
	Hayır	451	75,2
	Toplam	600	100,0
İnternetteki Siyasal Bilginin Kontrol Altına Alınması Gerekliliği	Evet	344	57,3
	Hayır	256	42,7
	Toplam	600	100,0

Tabloya göre cinsiyet, yaş ve eğitim kotası uygulanan örnekleme oluşturan 600 katılımcının 297'sinin (49,5) kadın, 303'ünün (%50,5) ise erkeklerden oluştuğu görülmektedir. Katılımcılar yaş gruplarına göre sınıflandırıldığında, 125'inin (%20,8) 18, 129'unun (21,5) 19, 110'unun (18,3) 20, 115'inin (%19,2) 21 ve 121'inin (20,2) 22 yaş arasında dağıldığı görülmektedir. Gençlerin eğitim durumlarına bakıldığında 30'unun (%5) okur-yazar, 225'inin (%37,5) ilköğretim mezunu, 315'inin (%52,5) lise mezunu ve 30'unun (%5) üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Üniversite mezunu katılımcıların beklenenden düşük oranda temsil edilmesinin nedeni hem yaş dağılımı, hem de üniversitede okuyan katılımcıların kendilerini lise mezunu olarak tanımlaması olarak düşünülmüştür. Katılımcılar gelir durumlarına göre sınıflandırıldığında 384'ü (%64,0) 750 TL ve altı, 185'i (%30,8) 751 TL-1500 TL, 31'i (%5,2) 1501 TL-2250 TL arasında dağılmaktadır. Bu sonuçlara göre çalışma grubunun ortalama 750 TL ve altı arasında oldukça düşük bir gelir seviyesine sahip olduğu görülmektedir.

Gençlerin gündemdeki siyasal konularla ilgili medya kullanım alışkanlıkları incelendiğinde 390'ının (%65,0) televizyon, 18'inin (%3,0) radyo, 23'ünün (%3,8) gazete, 169'unun (%28,2) internet tercih ettiği görülmektedir. Bu sonuçlar da televizyonun, gençler için siyasal gündemi takip etmede öncelikli kitle iletişim aracı olma özelliğini koruduğunu göstermektedir. Televizyonun diğer kitle iletişim araçları arasında beklenin üzerinde bir oranda temsil edilmesi, özellikle son yıllarda dezenformasyonun bir diğer ifadeyle kasıtlı olarak yayılan yanlış bilginin internet ve sosyal medya aracılığıyla kitlelere ulaşılabilirliğinin artmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Siyasal gündemi takip etmek için en çok kullanılan ikinci araç internettir ancak internet ve dijital teknolojilerle büyüyen Y kuşağı temsilcileriyle yapılan bu çalışmada internetin beklenenden düşük oranda tercih edilmiştir. Siyasal gündemi takip etmek için gazete ve radyonun katılımcılar tarafından daha az tercih edilmiş olmasının, gazete okumanın ya da radyo dinlemenin artık internette de gerçekleştirilen bir iletişim sürecine dönüşmesinden kaynaklandığı düşünülebilir. Katılımcılara, siyasal gündemi internette takip etme sıklığına ilişkin soruya 234'ünün (%39,0) 1-2 gün, 122'sinin (%20,3) 3-4 gün, 76'sının (%12,7) 5-6 gün, 168'inin (%28,0) her gün düzenli cevabı verdiği görülmektedir. Araştırmalar Türkiye'nin internet kullanımında dünya sıralamasının ilk sıralarında yer aldığını göstermesine rağmen bu sonuçlar gençlerin siyasal gündemi takip etmek için internet kullanımının beklenenin oldukça altında kaldığını göstermektedir.

Araştırmada ayrıca gençlerin internette siyasal bilgiye yönelik düşüncelerini anlamak üzere üç soru sorulmuştur. Bu sorulardan ilki internette edindikleri bilginin siyasal düşüncelerini etkileyip etkilemediğine ilişkindi. Bu soruya katılımcıların 161'i (%26,8) evet, 439'u (%73,2) hayır cevabını vermiştir. Gençlerin siyasal gündemi takip etmek için öncelikli kitle iletişim aracının televizyon ve internette siyasal bilgilendirme sürelerinin oldukça düşük olduğu dikkate alındığında ilgili ifadeye olumsuz yanıt veren katılımcıların oranının beklenen düzeyde olduğunu söylemek mümkündür. Diğer taraftan internetteki siyasal bilgiyi güvenli buluyormusunuz sorusuna katılımcıların 149'u (%24,8) evet, 451'i (%75,2) hayır cevabını verirken, siyasal bilginin kontrol altına alınması gerekliliğine ilişkin ifadeye gençlerin 344'ü (%57,3) olumlu, 256'sı (%42,7) olumsuz yaklaşmıştır. Elde edilen sonuçlar internetteki siyasal bilgiye

güvenmeyen gençlerin bilginin kontrol altına alınması gerektiğini düşündüklerini göstermekte ancak araştırmaya katılan gençlerin bir kısmının internetteki siyasal bilgiyi güvenli bulmasa da, kontrol altına alınmasına da karşı olduğu görülmektedir.

3.1.1.Katılımcıların Siyasal İlgi ve Katılım Düzeyi

Araştırmaya katılan gençlerin siyasal ilgi ve katılım düzeylerini incelemek amacıyla oluşturulan ölçekte yer alan ifadelerin yüzdelik dağılımları Tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 2. Siyasal İlgi ve Katılım Maddelerinin Yüzdelik Dağılımları

Siyasal İlgi ve Katılım Davranışları	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
10 Ağustos 2014 Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde Oy Kullanacağım.	Evet	565	94,2
	Hayır	35	5,8
	Toplam	600	100,0
30 Mart 2014 Yerel Seçimlerinde Oy Kullandım.	Evet	527	87,8
	Hayır	73	12,2
	Toplam	600	100,0
Televizyonda Yayınlanan Siyasal İçerikli Tartışma Programlarını Seyrettim.	Evet	405	67,5
	Hayır	195	32,5
	Toplam	600	100,0
Güncel Siyasal Konular ve Gelişmelerle İlgili, Çevremdeki İnsanlarla Tartıştım.	Evet	391	65,2
	Hayır	209	34,8
	Toplam	600	100,0
Gazetede Güncel Siyasetle İlgili Yayınlanan Haberleri ve Köşe Yazılarını Takip Ettim.	Evet	296	49,3
	Hayır	304	50,7
	Toplam	600	100,0
Desteklediğim Siyasal Parti/aday(lar)’a Oy Vermeleri İçin Çevremdeki İnsanları İkna Etmeye Çalıştım.	Evet	207	34,5
	Hayır	393	65,5
	Toplam	600	100,0
Partilerin Düzenlediği Mitinglere Katıldım.	Evet	156	26,0
	Hayır	444	74,0
	Toplam	600	100,0
Seçim Dönemlerinde Yapılan Anketlere Katılarak Görüş Belirttim.	Evet	134	22,3
	Hayır	466	77,7
	Toplam	600	100,0
Siyasal İçerikli Panel, Açık Oturum ve Konferanslara Dinleyici Olarak Katıldım.	Evet	108	18,0
	Hayır	492	82,0
	Toplam	600	100,0
Bir Siyasal Partinin Rozetini Taşdım ya da Bayrağını Aracıma Astım.	Evet	120	20,0
	Hayır	480	80,0
	Toplam	600	100,0
Bir Siyasal Partiye Üye Oldum.	Evet	121	20,2
	Hayır	479	79,8
	Toplam	600	100,0
Bir Siyasal Parti ya da Aday(lar)’ın Seçim Kampanyasında Yer Aldım.	Evet	146	24,3
	Hayır	454	75,7
	Toplam	600	100,0

Beğendiğim Bir Uygulama İçin Devlet Yetkililerine Takdirlerimi Bildirdim.	Evet	81	13,5
	Hayır	519	86,5
	Toplam	600	100,0
Hükümeti ya da Yerel Yönetimi Protesto Eden Bir İmza Kampanyasına Destek Verdim.	Evet	95	15,8
	Hayır	505	84,2
	Toplam	600	100,0
Gazetede Siyasi Haber ya da Köşe Yazılarıyla İlgili Düşüncelerimi; Telefon, Faks ya da Elektronik Posta Aracılığıyla İlgilisine Açıkladım.	Evet	63	10,5
	Hayır	537	89,5
	Toplam	600	100,0
Bir Protesto Gösterisine Katılarak Hükümeti Protesto Ettim.	Evet	91	15,2
	Hayır	509	84,8
	Toplam	600	100,0
Propaganda Amaçlı El İlanı, Broşür Dağıttım veya Afiş Astım.	Evet	108	18,0
	Hayır	492	82,0
	Toplam	600	100,0
Siyasetle İlgili Bir Sivil Toplum Kuruluşuna Üye Oldum.	Evet	87	14,5
	Hayır	513	85,5
	Toplam	600	100,0

Katılımcıların siyasal ilgi ve katılım düzeylerinin istatistiksel sonuçları incelendiğinde en yüksek ortalamaya sahip siyasal katılım davranışının oy verme olduğu görülmektedir. Gençlerin 565'i (%94,2) 10 Ağustos 2014 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde oy kullanacağını belirtirken, 35'i (%5,8) oy kullanmayacağını söylemiştir. Yine oy vermeye ilişkin ikinci soruda gençlere 30 Mart 2014 yerel seçimlerinde oy kullanıp kullanmadıkları sorulmuş ve 527'si ilgili ifadeye (%87,8) evet, 73'ü (%12,2) hayır cevabını vermiştir. Araştırmanın yapıldığı dönemde Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin henüz yapılmadığı ve insanların genelde tatilde olduğu bir döneme denk geldiğini düşündüğümüzde oy verme oranının beklenenden düşük olacağı öngörülmüştür.

Oy verme davranışını daha çok izleme faaliyetleri içinde değerlendirdiğimiz medya kullanımıyla ilgili ifadeler takip etmektedir. Gençlerin 405'i (%67,5) siyasal içerikli televizyon programlarını izlediğini, 296'sı (%49,3) gazetede siyasal haberleri ya da köşe yazılarını okuduğunu belirtmiştir. İzleme faaliyetlerini konvansiyonel katılım içinde değerlendirebileceğimiz diğer davranışlar takip etmektedir. Örneğin gençlerin 391'i (%65,2) güncel siyasal konularla ilgili çevresindeki insanlarla tartıştığını belirtmiş, 207'si (%34,5) destekledikleri siyasal parti / aday(lar)a oy vermeleri için diğer insanları ikna etmeye çalıştığını söylemiştir. Diğer taraftan katılımcıların 156'sı (%26,0) siyasal partilerin düzenlediği mitinglere katılmıştır. Saha araştırmasının iki önemli seçim döneminde gerçekleştirilmesi nedeniyle özellikle siyasal kampanyaya yönelik katılım davranışlarının ortalamasının beklenenden yüksek olduğunu söylemek mümkündür çünkü ölçekte yer alan ve izleme eyleminden daha yoğun bir siyasal faaliyet ifade eden siyasal olaylar hakkında tavır takınmaya ilişkin ifadelerin ortalamaların oldukça düşük olduğu görülmektedir. Örneğin gazetede siyasi haber ya da köşe yazılarıyla ilgili düşüncelerini açıklamakla ilgili ifadeye katılımcıların 63'ü (%10,5) evet, 537'si (%89,5) hayır cevabını vermiştir. Gençlerin 87'si (%14,5) bir sivil toplum kuruluşuna üye olduğunu ve 91'i (%15,2) bir protesto gösterisine katılarak hükümeti protesto ettiğini söylemiştir.

İzleme faaliyetlerinin ağırlıkta ancak eyleme yönelik üst düzey siyasal katılımın beklenenden düşük olduğu gençlerin siyasal ilgi ve katılım düzeyinin genel ortalaması Tablo 3'te görülmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların Siyasal İlgi ve Katılım Düzeyinin Ortalaması

	N	Ort	Ss	Min.	Max.
Siyasal İlgi ve Katılım	600	6,168	3,393	0,000	18,000

Saha araştırmasının iki önemli seçim arasındaki bir dönemde gerçekleştirildiği düşünülürse, gençlerin, beklenenden düşük düzeyde siyasal katılım gösterdiği görülmektedir (6,168 ± 3,393). Dolayısıyla gençlerin siyasal katılımına ilişkin gerçekleştirilecek başka araştırmalarda bu oranın daha da düşük çıkacağını söylemek mümkündür.

3.1.2. İnternette Siyasal Katılım

Araştırmaya katılan gençlerin internette siyasal katılım davranışlarını belirlemeyi amaçlayan 18 ifadeye verdiği cevapların dağılımları ve ortalama değerleri Tablo 4'te verilmiştir

Tablo 4. Katılımcıların İnternette Siyasal Katılım İle İlgili İfadelere Verdiği Cevapların Dağılımları

	Hiç Kullanmadım		Ayda Bir Kereden Az		Ayda Bir Kez		Ayda Birkaç Kez		Haftada Bir Kez		Haftada Birkaç Kez		Her Gün		Ort	Ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
İnternet Gazetelerinde Yer Alan Haberlere Siyasal Yorumlarda Bulundum.	347	57,8	104	17,3	60	10,0	20	3,3	30	5,0	28	4,7	11	1,8	2,020	1,572
Bir Gazeteci ya da Kamuoyu Önderine Görüşlerimi Bildirdim.	476	79,3	29	4,8	27	4,5	20	3,3	23	3,8	15	2,5	10	1,7	1,620	1,411
Hükümet ya da Siyasal Parti Temsilcilerine Görüş Bildirdim.	418	69,7	69	11,5	31	5,2	23	3,8	23	3,8	27	4,5	9	1,5	1,800	1,519
Siyasal Parti ya da Aday(lar)'la İlgili Video İzledim	211	35,2	151	25,2	99	16,5	77	12,8	29	4,8	25	4,2	8	1,3	2,450	1,506
Siyasal İçerikli Elektronik Posta Gönderdim	363	60,5	76	12,7	46	7,7	42	7,0	21	3,5	18	3,0	34	5,7	2,120	1,779
İnternetteki Siyasal Tartışma Forumlarına Katıldım ve Güncel Siyasal Konularla İlgili Görüş Bildirdim	269	44,8	139	23,2	54	9,0	25	4,2	45	7,5	41	6,8	27	4,5	2,450	1,845
Siyasal Bloglarda Yorum Yaptım	302	50,3	120	20,0	45	7,5	40	6,7	44	7,3	27	4,5	22	3,7	2,290	1,750
Sosyal Ağlarda (Facebook, Myspace) Siyasal İçerikli Yorumlar Yaptım.	238	39,7	124	20,7	58	9,7	62	10,3	28	4,7	39	6,5	51	8,5	2,730	1,991
Sosyal Ağlarda (Facebook, Myspace) Başkalarının Paylaştığı Siyasal İçerikli Gönderileri Beğendim	253	42,2	99	16,5	54	9,0	64	10,7	33	5,5	50	8,3	47	7,8	2,770	2,034
Sosyal Ağlarda (Facebook, Myspace) Diğer İnsanların Okuması İçin Siyasal Makale/ Haber Linkleri Paylaştım.	242	40,3	160	26,7	62	10,3	59	9,8	33	5,5	35	5,8	9	1,5	2,370	1,603
Sosyal Ağlarda (Facebook, Myspace) Siyasal İçerikli Video ya da Resim Paylaştım.	293	48,8	102	17,0	64	10,7	64	10,7	37	6,2	24	4,0	16	2,7	2,310	1,671
Sosyal Ağlarda (Facebook, Myspace) Siyasal Partinin ya da Siyasal Bir Adayın Hayran Sayfasını Beğendim.	363	60,5	139	23,2	39	6,5	29	4,8	15	2,5	11	1,8	4	0,7	1,740	1,218
İnternette İmza Kampanyasına Katıldım.	460	76,7	66	11,0	19	3,2	18	3,0	23	3,8	8	1,3	6	1,0	1,540	1,233
Siyasal İçerikli Tweet Attım.	217	36,2	101	16,8	73	12,2	60	10,0	57	9,5	52	8,7	40	6,7	2,930	1,986
Siyasal İçerikli Bir Tweeti Retweetledim.	365	60,8	71	11,8	44	7,3	55	9,2	22	3,7	29	4,8	14	2,3	2,070	1,654
İnternet üzerinden Siyasal Bir Protestoya Katıldım.	482	80,3	60	10,0	27	4,5	14	2,3	7	1,2	5	0,8	5	0,8	1,400	1,014
İnternet üzerinden Yapılan Anketlere Katılarak Görüş Bildirdim.	424	70,7	92	15,3	32	5,3	19	3,2	17	2,8	12	2,0	4	0,7	1,610	1,215
İnternet üzerinden Siyasal Bir Gruba Katıldım.	505	84,2	57	9,5	11	1,8	7	1,2	11	1,8	5	0,8	4	0,7	1,320	0,956

Tablo incelendiğinde siyasal içerikli tweet atma davranışının en yüksek ortalamaya sahip olduğu ($2,930 \pm 1,986$) ancak Twitter'e ilişkin bir diğer katılım davranışı olan siyasal içerikli bir tweetiretweetleme eyleminin gençler tarafından oldukça düşük düzeyde gerçekleştirildiği görülmektedir ($2,070 \pm 1,654$). Twitter'dan sonra sosyal ağlar, gençlerin internette siyasal katılım gösterdikleri diğer platformlardır. Örneğin katılımcılar Facebook ve Myspace gibi sosyal ağlarda siyasal içerikli yorum yapma ($2,730 \pm 1,991$) ya da başkalarının paylaştığı siyasal içerikli gönderileri beğenme ($2,770 \pm 2,034$) gibi davranışları orta düzeyde gerçekleştirmektedir. Öte yandan yine sosyal ağlarla ilişkin diğer ifadelerin ortalamaları incelendiğinde, siyasal makale/haber ($2,370 \pm 1,603$) ya da video ve resim paylaşımı ($2,310 \pm 1,671$) ve siyasal parti ya da adayın hayran sayfasını beğenme ($1,740 \pm 1,218$) gibi davranışların gençler tarafından oldukça düşük düzeyde gerçekleştirildiği görülmektedir.

Araştırmaya katılanların en az gerçekleştirdikleri eylem, internet üzerinden siyasal bir gruba katılmaktır ($1,320 \pm 0,956$). Bunu sırasıyla internet üzerinden siyasal bir protestoya katılma ($1,400 \pm 1,014$) ve internette imza kampanyasına katılma ($1,540 \pm 1,233$) davranışları takip etmektedir. Siyasal anketlerin internette oldukça sık uygulandığı seçim döneminde gençlerin anketlere katılarak görüş bildirme davranışı da oldukça düşük bir ortalamaya sahiptir ($1,610 \pm 1,215$). Bloglar ve forumlara ilişkin davranış ortalamaları incelendiğinde gençlerin %44,8'i siyasal tartışma forumlarına hiç katılmadığını belirtirken ($2,450 \pm 1,845$), %50,3'ü siyasal bloglarda hiç yorum yapmamıştır ($2,290 \pm 1,750$). Gençlerin internet gazetelerinde yer alan siyasal haberlere yorum yapma ortalamasının da oldukça düşük olduğu görülmektedir ($2,020 \pm 1,572$). Gençlerin bu ifadeye zayıf ($2,450 \pm 1,506$) düzeyde katıldıkları saptanmıştır. Bir gazeteci ya da kamuoyu önderine görüş bildirme ($1,620 \pm 1,411$) ve hükümet ya da siyasal parti temsilcilerine görüş bildirme ($1,800 \pm 1,519$), siyasal içerikli elektronik posta gönderme ($2,120 \pm 1,779$) ve siyasal parti ya da aday(lar)la ilgili video izleme ($2,450 \pm 1,506$) yönündeki siyasal katılım davranışlarının da katılımcılar tarafından daha az gerçekleştirilen eylemler olduğu görülmektedir.

3.1.3. İnternette Siyasal Katılım Davranışlarına Yönelik Faktör Analizi

İnternette siyasal bilgilenme motivasyonlarına ilişkin ölçekte olduğu gibi, internette siyasal ilgi ve katılma ölçeğinden elde edilen veriler de değişkenlerin sayısını azaltmak için faktör analizine tabi tutulmuştur. Ölçekteki 18 maddenin güvenilirliğini hesaplamak için iç tutarlılık katsayısı olan "Cronbach Alpha" hesaplanmıştır. Ölçeğin genel güvenilirliği $\alpha=0.876$ olarak çok yüksek bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliliğini ortaya koymak için açıklayıcı faktör analizi yöntemi uygulanmıştır. Yapılan Barlett testi sonucunda ($p=0.000<0.05$) faktör analizine alınan değişkenler arasında ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Yapılan test sonucunda ($KMO=0.871>0,60$) örnek büyüklüğünün faktör analizi uygulanması için yeterli olduğu tespit edilmiştir. Faktör analizi uygulamasında varimax yöntemi seçilerek faktörler arasındaki ilişkinin yapısının aynı kalması sağlanmıştır. Faktör analizi sonucunda değişkenler toplam açıklanan varyansı %53.716 olan 3 faktör altında toplanmıştır. Güvenirliğine ilişkin bulunan alpha ve açıklanan varyans değerine göre internette siyasal katılım ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir araç olduğu anlaşılmıştır. Ölçeğe ait oluşan faktör yapısı Tablo 5'de görülmektedir.

Tablo 5. İnternette Siyasal Katılım Ölçeği Faktör Yapısı

Boyut	Madde	Faktör Yüğü	Açıklanan Varyans	Cronbach's Alpha
İnternette Siyasal Paylaşım (Özdeğer=5.925)	Hükümet ya da Siyasal Parti Temsilcilerine Görüş Bildirdim.	0,703	20,273	0,851
	İnternet Gazetelerinde Yer Alan Haberlere Siyasal Yorumlarda Bulundum.	0,682		
	Siyasal Bloglarda Yorum Yaptım	0,667		
	İnternetteki Siyasal Tartışma Forumlarına Katıldım ve Güncel Siyasal Konularla İlgili Görüş Bildirdim	0,654		
	Siyasal İçerikli Elektronik Posta Gönderdim	0,631		
	Siyasal Parti ya da Aday(lar)'la İlgili Video İzledim ve Yorum Yaptım	0,616		
	Bir Gazeteci ya da Kamuoyu Önderine Görüşlerimi Bildirdim.	0,614		

Sosyal Medyada Siyasal Paylaşım (Özdeğer=2.329)	Sosyal Ağlarda (Facebook, Myspace) Başkalarının Paylaştığı Siyasal İçerikli Gönderileri Beğendim	0,811	20,143	0,826
	Sosyal Ağlarda (Facebook, Myspace) Siyasal İçerikli Yorumlar Yaptım.	0,734		
	Siyasal İçerikli Tweet Attım.	0,731		
	Sosyal Ağlarda (Facebook, Myspace) Diğer İnsanların Okuması İçin Siyasal Makale/haber Linkleri Paylaştım.	0,671		
	Siyasal İçerikli Bir Tweeti Retweetledim.	0,633		
	Sosyal Ağlarda (Facebook, Myspace) Siyasal İçerikli Video ya da Resim Paylaştım.	0,614		
	Sosyal Ağlarda (Facebook, Myspace) Siyasal Partinin ya da Siyasal Bir Adayın Hayran Sayfasını Beğendim.	0,453		
Siyasal Eylem/Protesto (Özdeğer=1.415)	İnternet üzerinden Siyasal Bir Gruba Katıldım.	0,735	13,300	0,734
	İnternet üzerinden Yapılan Anketlere Katılarak Görüş Bildirdim.	0,697		
	İnternet üzerinden Siyasal Bir Protestoya Katıldım.	0,581		
	İnternette İmza Kampanyasına Katıldım.	0,381		
Toplam Varyans %53.716				

İnternette siyasal ilgi ve katılımölçeğinin faktör analizi değerlendirilmesinde özdeğeri birden büyük faktörlerin ele alınmasına, değişkenlerin faktör içerisindeki ağırlığını gösteren faktör yüklerinin yüksek olmasına, aynı değişken için faktör yüklerinin birbirine yakın olmamasına dikkat edilmiştir. Ölçeği oluşturan faktörlerin güvenilirlik katsayıları ve açıklanan varyans oranlarının yüksek olması ölçeğin güçlü bir faktör yapısına sahip olduğunu göstermiştir.

Birinci faktörde yer alan maddeler “İnternette Siyasal Paylaşım” başlığı altında toplanmıştır. İnternette Siyasal Paylaşım faktörünü oluşturan 7 maddenin güvenilirliği $\alpha = 0.851$, açıklanan varyans değeri %20.273 olarak saptanmıştır. İkinci faktörde yer alan maddeler “*Sosyal Medyada Siyasal Paylaşım*” olarak ele alınmıştır. Sosyal Medyada Siyasal Paylaşım faktörünü oluşturan 7 maddenin güvenilirliği $\alpha = 0.826$, açıklanan varyans değeri %20.143’tür. olarak Üçüncü faktörde yer alan 4 madde “*Siyasal Eylem/Protesto*” olarak adlandırılmıştır. Siyasal Eylem/Protesto faktörünü oluşturan 4 maddelerin güvenilirliği $\alpha = 0.734$, açıklanan varyans değeri %13.300 olarak saptanmıştır. Ölçekteki faktörlerin puanları hesaplanırken faktördeki maddelerin değerleri toplandıktan sonra madde sayısına bölünerek (aritmetik ortalama) faktör puanları elde edilmiş, böylelikle ilgili faktörün genel anlamda değerlendirilmesi sağlanmıştır. Bu yöntemle elde edilen faktör değişkenine ait aritmetik ortalamalar Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların İnternette Siyasal İlgi ve Katılım Düzeyinin Ortalamaları

	N	Ort	Ss	Min.	Max.
İnternette Siyasal Paylaşım	600	2,106	1,187	1,000	6,140
Sosyal Medyada Siyasal Paylaşım	600	2,416	1,230	1,000	6,140
Siyasal Eylem/Protesto	600	1,468	0,767	1,000	5,000
İnternette Siyasal Katılım Genel Puanı	600	2,085	0,899	1,000	4,890

Gençlerin internette siyasal ilgi ve katılım faktörlerinin ortalamaları incelendiğinde, sosyal medyada siyasal paylaşım faktörünün en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir ($2,416 \pm 1,230$). Bunu internette siyasal paylaşım takip etmektedir ($2,106 \pm 1,187$). İnternette siyasal katılım faktörleri içinde siyasal eylem/protesto faktörü en düşük ortalamaya sahiptir ($1,468 \pm 0,767$). Katılımcıların internette siyasal ilgi ve katılım genel puanı ortalamaları incelendiğinde gençlerin orta düzeyde bir katılım gösterdiği görülmektedir ($2,085 \pm 0,899$).

3.1.4. Siyasal İlgi ve Katılım Düzeyi ve Faktörler Arasındaki İlişki

Gençlerin siyasal ilgi ve katılım düzeyi ve internette siyasal katılım ölçeğinin tüm maddelerini içeren tek faktörlü yapıyla 3 faktörlü yapı arasındaki ilişkinin düzeyini tanımlamak için bağımlı ve bağımsız değişkenler arası ilişki düzeyini ve derecesini ölçen korelasyon analizinden faydalanılmıştır. Siyasal ilgi ve katılım düzeyi ve faktörler arasındaki ilişkilere ait değerler Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Siyasal İlgi ve Katılım Düzeyi ile Faktörler Arasındaki İlişkinin Korelasyon Analizi ile İncelenmesi

		İnternette Siyasal Paylaşım	Sosyal Medyada Siyasal Paylaşım	Siyasal Eylem/Protesto	İnternette Siyasal Katılım Genel Puanı
Siyasal İlgi ve Katılım	r	0,452**	0,209**	0,339**	0,408**
	p	0,000	0,000	0,000	0,000

Tabloya göre gençlerin siyasal katılım düzeyi ile internette siyasal paylaşım ($r=0.452$; $p=0,000<0.05$), sosyal medyada siyasal paylaşım ($r=0.209$; $p=0,000<0.05$), siyasal eylem/protesto ($r=0.339$; $p=0,000<0.05$) internette siyasal katılım ($r=0.408$; $p=0,000<0.05$) arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Siyasal ilgi ve katılım düzeyinin internette siyasal paylaşım düzeyi olan ilişkisinin diğer faktörlerle ilişkisinden daha yüksek olduğu görülmektedir.

3.1.5. Siyasal İlgi ve Katılım Düzeyinin Faktörler Üzerine Etkisi

Gençlerin siyasal katılım düzeyinin, internette siyasal katılım faktörleri üzerine etkisi değişkenler arası neden-sonuç ilişkisini görmemizi sağlayan regresyon analiziyle ölçülmeye çalışılmıştır. Katılımcıların siyasal katılım düzeyi ve internette siyasal katılım faktörleri arasındaki ilişki Tablo 8’de gösterilmektedir.

Tablo 8. Siyasal İlgi ve Katılım Düzeyinin İnternette Siyasal Katılım Üzerine Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	β	t	p	F	Model (p)	R2
İnternette Siyasal Paylaşım	Sabit	1,131	12,584	0,000	153,254	0,000	0,203
	Siyasal Katılım	0,158	12,38	0,000			
Sosyal Medyada Siyasal Paylaşım	Sabit	1,949	19,094	0,000	27,372	0,000	0,042
	Siyasal Katılım	0,076	5,232	0,000			
Siyasal Eylem/Protesto	Sabit	0,995	16,251	0,000	77,695	0,000	0,114
	Siyasal Katılım	0,077	8,814	0,000			
İnternette Siyasal Katılım Genel Puanı	Sabit	1,419	20,378	0,000	119,228	0,000	0,165
	Siyasal Katılım	0,108	10,919	0,000			

Regresyon analizinden elde edilen sonuçlara göre genç internet kullanıcılarının gerçek hayattaki siyasal katılım düzeyi, internette siyasal paylaşım ($\beta=0,158$), sosyal medyada siyasal paylaşım ($\beta=0,076$) ve siyasal eylem/protesto ($\beta=0,077$) ve toplam siyasal katılım ($\beta=0,108$) düzeyini artırmaktadır. Sonuç olarak yapılan regresyon analizleri, gençlerin siyasal ilgi ve katılım düzeyinin, internette siyasal katılım düzeyini arttırdığını göstermektedir. ($\beta=0,108$). Dolayısıyla çalışmanın başında “gençlerin gerçek hayatta ve internette siyasete katılım düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?” sorusundan hareketle belirlenen “katılımcıların siyasal ilgi ve katılım düzeyi arttıkça internette siyasal ilgi ve katılım düzeyi de artmaktadır” hipotezi doğrulanmıştır.

Sonuç ve Öneriler

2014 Mart Yerel Seçimleri ve 2014 Ağustos Cumhurbaşkanlığı Seçimleri döneminde İstanbul’da 18-22 yaş aralığındaki gençlerin katıldığı çalışma kapsamında katılımcıların gerçek hayatta ve internette siyasal katılım davranışları sorgulanmış ve iki değişken arasındaki ilişki korelasyon ve regresyon analiziyle ölçülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre gençlerin en çok gerçekleştirdikleri siyasal katılım davranışının oy verme olduğu görülmüştür. Oy verme davranışını, siyasal ilgi ve bilgilenme amacıyla medya kullanımına yönelik davranışlar izlemektedir ancak siyasete ilgilerinin düşük olduğu varsayılan genç seçmen kitlesinin, parti mitinglerine katılmak ya da destekledikleri siyasal partilere oy vermeleri için çevrelerindeki insanları ikna etmek yönünde katılım ortalamalarının oldukça yüksek olduğu görülmüştür. Bu bağlamda saha araştırmasının iki önemli seçim döneminde ve siyasal gündemin oldukça yoğun yaşandığı bir dönemde yapılmasının siyasal kimlikle ilişkilendirilen davranış ortalamalarını yükselttiği düşünülmüştür. Protestoya katılmak ya

da bir sivil toplum kuruluşuna üye olmak gibi daha yoğun bir siyasal katılım içeren davranışların ise gençler tarafından en az gerçekleştiren katılım türleri olduğu çalışmanın ortaya koyduğu bir diğer önemli sonuçtur. Gençlerin medya tercihleri incelendiğinde en sık kullanılan kitle iletişim aracının televizyon olduğu görülmektedir. Katılımcıların çoğu siyasal gündemi televizyondan takip ettiğini belirtmiştir. Televizyonu internet takip ederken, en az tercih edilen araçlar radyo ve gazetedir. Siyasal bilgilenmek için internet kullanım sıklığı incelendiğinde, gençler daha çok 1-2 gün aralığında internet kullanmakta ve önemli bir çoğunluğu internette edindikleri bilginin siyasal düşünceleri üzerinde etkide bulunmadığını belirtmekte ve güvenli bulmamaktadır. Bu nedenle de gençlerin çoğu internetteki siyasal bilginin kontrol altına alınması gerektiğini düşünmektedir.

Gençlerin gerçek hayatta sergiledikleri siyasal katılım davranışlarına ek olarak internette siyasal katılım davranışları da sorgulanmış ve orta düzeyde siyasal katılım gösterdikleri saptanmıştır. İnternette siyasal katılım davranışlarını ortaya çıkarmak için katılımcılara yöneltilen ifadeler, internette siyasal paylaşım, sosyal medyada siyasal paylaşım ve siyasal eylem/protesto olarak üç faktöre ayrılmıştır. Araştırma sonucunda gençlerin siyasal katılma davranışları arasında en önemli faktörün sosyal medyada siyasal paylaşım olduğu görülmüştür. İkinci faktörü oluşturan maddeler internette siyasal paylaşım başlığı altında toplanmıştır. Siyasal eylem/protesto olarak adlandırılan son faktör incelendiğinde internet üzerinden siyasal bir gruba ve protestoya katılma, internetteki anketlere katılarak görüş bildirme ve imza kampanyasına katılma gibi daha yoğun bir siyasal katılım gerektiren maddelerden oluştuğu görülmektedir. Katılımcıların gerçek hayatta sergiledikleri siyasal katılım davranışlarıyla internet üzerinden katılma biçimleri incelendiğinde, siyasal katılım davranışlarında siyasal ilgi ve bilgilenmeye yönelik “seyirci” katılımlarının, internette gönderi beğenme ya da resim paylaşma gibi davranışlarla karşılık bulduğunu söylemek mümkündür. Benzer şekilde siyasetle ilgili bir sivil toplum kuruluşuna üye olma ya da protesto gösterisine katılma gibi gençler tarafından oldukça az tercih edilen katılma davranış ortalamalarının, internet katılımı için de düşük olduğu görülmektedir. Siyasal katılım ve internette siyasal katılım faktörleri arasında ilişkinin düzeyini tanımlamak için gerçekleştirilen korelasyon analizi sonuçlarına göre, siyasal katılım ve internette siyasal paylaşım arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Son olarak gerçek hayattaki siyasal katılımın, internette siyasal katılmaya yönelik etkisini saptamak amacıyla gerçekleştirilen regresyon analizleri, gençlerin siyasal katılım düzeyinin, internette siyasal paylaşım, sosyal medyada siyasal paylaşım ve siyasal eylem/protesto olmak üzere internette siyasal katılımı arttırdığını göstermiştir. Bu araştırma ülkenin iki önemli seçim sürecini yaşadığı ve siyasal atmosferin gerek internette, gerekse konvansiyonel medyada yoğun yaşandığı bir dönemde sınırlı bir örneklem üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle siyasal gündemin yoğun olmadığı dönemlerde Türkiye'nin farklı bölgelerinde yaşayan ve daha farklı yaş gruplarından kişilerle internette siyasal ilgi ve katılım üzerine yapılacak karşılaştırmalı çalışmalar akademik literatüre önemli katkılar sağlayacaktır.

Kaynakça

- Balcı, Ş., Tarhan, A. ve Bal, E. (2013). *Medya ve Siyasal Katılım*. Konya: Literatürk Academia.
- Baykal, D. (1970). *Siyasal Katılma: Bir Davranış İncelemesi*. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Cuilenburg, J. (2010). Medya ve Demokrasi. *Televizyon Haberciliğinde Etik* (s. 99-124). B. Çaplı ve H. Tuncel (Der.). Ankara, Fersa Matbaacılık.
- Çukurçayır, A. (2002). *Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi: Küreselleşme Sürecinde Yurttaş, Yönetim, Siyaset*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Dahl, R. A. (1984). *Modern Political Analysis*. New Jersey, Prentice-Hall.
- Daver, B. (1993). *Siyaset Bilimine Giriş*. (5. bs.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Dijk, J. (2006). *The Network Society: Social Aspects of New Media*. (2. bs.). Great Britain: Sage Publications.

- Erdoğan, E. (2003). *Türk Gençliği ve Siyasal Katılım: 1999-2003*. İstanbul: Toplumsal Katılım ve Gelişim Vakfı.
- Hubert, A. ve Caramier, B. (2000). *Democracy and The Information Society in Europe*. London: Kogan Page.
- Huntington, S. P. ve Dominguez, J. I. (1975). *Siyasal Gelişme*. (Ergun, Ö. Çev.). Ankara: Siyasi İlimler Derneği Yayınları.
- Kalaycıoğlu, E. (1984). *Çağdaş Siyasal Bilim: Teori, Olgu ve Süreçler*. İstanbul: Beta.
- Kapani, M. (2012). *Politika Bilimine Giriş*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Kejanlıoğlu, B. (2004). Medya Çalışmalarında Kamusal Alan Kavramı. M. Özbek (Der.). *Kamusal Alan* (s. 689-715). İstanbul: Hil Yayınları.
- Kellner, D. (2004). Tabandan Küreselleşme: Radikal Demokratik Bir Teknopolitikaya Doğru. M. Özbek (Der.). *Kamusal Alan* (s. 715-737). İstanbul: Hil Yayınları.
- Kışlalı, A. T. (2010). *Siyasal Sistemler: Siyasal Çatışma ve Uzlaşma*. (8. bs.). İstanbul: İmge Kitabevi.
- Koçak, G. N. (2012). *Bireylerin Sosyal Medya Kullanım Davranışlarının ve Motivasyonlarının Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı Bağlamında İncelenmesi*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Köker, L. (2013). *İki Farklı Siyaset: Bilgi Teorisi-Siyaset Bilimi İlişkileri Açısından Pozitivizm ve Eleştirel Teori*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Lambert, R. D., Curtis, J. E., Kay, B. J., Brown, S. D. (1988). The Social Sources of Political Knowledge. *Canadian Journal of Political Science*. 21 (2), 359-374.
- Lilleker, D. G. (2013). *Siyasal İletişim Temel Kavramlar*. (Abdullah A. vd. Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Mayer, T. (2004). *Medya Demokrasisi: Medya Siyaseti Nasıl Sömürgeleştirir*. (Ahmet F. Çev.) İstanbul: İş Bankası Yayınları.
- Nie, N. H., Sidney, V., Converse, P. E. (1989) *Siyasal Katılma, Kamuoyu ve Oy Verme Davranışı*. İltar T. ve Tuncer K. (Çev.). Siyasi İlimler Türk Derneği Yayınları: Ankara.
- Polat, R. K. (2005) The Internet and Political Participation - Exploring the Explanatory Links. *European Journal of Communication*, 20 (4), 435-459.
- Reichert, F. (2010). Political Competences and Political Participation: On the Role of "Objective" Political Knowledge, Political Reasoning, and Subjective Political Competence in Early Adulthood. *Journal of Social Science Education*. 9(4), 63-81.
- Thompson, J. B. (2008). *Medya ve Modernite*. (Serdar, Ö. Çev.). İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Timisi, N. (2003). *Yeni İletişim Teknolojileri ve Demokrasi*. Ankara: Dost Kitabevi.
- Topbaş, H. (2010) David Easton'un Siyasal Sistem Kuramı Bağlamında Siyasal Katılma: Erzurum Seçmeni Üzerine Bir Araştırma. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*. 30, 81-111.
- Tosun, Gülgün (2006) Yeni İletişim Teknolojileri ve Sivil Toplum. B. Akıncı Vural (Der.). *Bilgi İletişim Teknolojileri ve Yansımaları* (s. 59-88). Ankara: Nobel Yayınları.
- Vitak, J., Zube, P., Smock, A., Carr, C. T., Ellison, N., Lampe, C. (2011). It's Complicated: Facebook Users' Political Participation in the 2008 Election. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*. 14 (3), 107-114.
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan S. (2007). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (2. bs). Ankara: Detay Yayıncılık.